

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia profundissimi Doctoris de Auxilio gratiæ medicinalis Christi Salvatoris, & de prædestinatione hominum & Angelorum proponitur, ac dilucidè ostenditur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

15. Timor poenae ex gratia quaedam generali, non ex illa propriè & sticte dicta gratia Christi nascitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13704

ut illa insidat, abscedit. Quod paulo inferius iterum atque iterum repetit. Et in Psalmum centesimum vigesimum-septimum, de Timore gehennae loquens: *Habent timorem & per timorem continent se à peccato, sic consuetudo iustitiae, & incipit quod durum erat amari, & dulcescit Deus: & iam incipit homo iuste vivere, propterea non quia timet penas, sed quia amat aeternitatem.* EXCLUSVS EST ERGO TIMOR A CHARITATE, sed successit timor castus. Nempe ille filialis qui ex ipsa charitate nascitur, ut ibidem tradit Et in Sermonè decimo-octavo de verbis Apostoli: *Custodiat te timor isto quo, ut dixerat, gehennam times dum non facis timendo, & veniat charitas: intrat in cor tuum, & QUANTVM ILLA INTRAT, TANTVM TIMOR EXIT.* Et inferius iterum: *illa charitate, ut dicere ceperam intrante, incipit timor exire. Quanto plus illa intraverit tanto timor minor erit, quia perfecta charitas foras mittit timorem. Intrat ergo charitas, pellit timorem.* Pluribus locis, quae sanè plurima sunt, allegandis superledebo. Nam ista perspicue ostendunt, alienissimum ab eis esse nomen quod ei nonnemo tribuit, quod timor poenae nequaquam à charitate excludatur.

En Esai. 127

Serm. 18. de verb. Apost. cap. 2.

Ibid. cap. 9.

Cellar. citat.

Neque refert quod in libro de sancta Virginitate dicat, *perfectam charitatem non mittere foras timorem divini in fine iudicij.* Nam quamvis Augustinus plerumque per timorem iudicij, timorem damnationis, sive sempiternorum in igne cruciatuum soleat intelligere, quia tamen in divino iudicio fiet etiam separatio à Deo, quam potissimum perfecta charitas horret, hinc est quod in isto loco per timorem iudicij, timorem castum quo timemus ex charitate, ne à Deo dilecto separeremur, intelligere videatur. Nam in eodem ipso loco bis terve repetit, timorem aeternae perditionis à charitate mitti foras: *si non amas, inquit, time ne pereas; si amas, time ne displiceas.* Illum timorem (ne scilicet pereas) charitas foras mittit; cum isto intro currit. Et cum ibidem docuisset, non esse perfectam charitatis propter devitandum ignem aeternum servire Deo, statim adiungit: *Illu vocibus, videlicet peccatorum ex timore dicentium, Quo ibo à Spiritu tuo &c. quo à facie tua fugiam, comitatur timor qui tormentum habet, quem perfecta charitas foras mittit: His autem vocibus, videlicet (desiderat & deficit anima mea in atria Domini) comitatur timor Domini castus permanens in seculum seculi.*

L. de sancta Virginitate, 5. 38

122.

121.

CAPVT XXIII.

Timor poenae ex gratia quadam generali, non ex illa proprie & strictè dicta gratia Christi nascitur.

QVOD si quis querat, utrum timorem sempiterni interitus seu gehennae Deus immittat homini, an naturaliter ex natura viribus fluat, diffiteri non videmur posse, quin Deus cum in animo timentibus operetur. Hoc enim satis perspicue tradit Augustinus, quando verba Prophetæ: *Domini molluit cor meum* explicans dicit, *Et ipsum timere, quo cavet futuras penas, misericordia Dei deputat. Non enim sciret superventuras penas & tenebras malis, nisi Dominus molliret cor eius presentibus tribulationibus, adversus illud quod indurat Deus cor Pharaonis.* Misericordiae igitur Dei est, quod futuras penas formidamus. Quod & Apostolus videtur in Epistola ad Romanos tradere de timore, quo Iudæi timebant in veteri lege precipientem & continentem Deum: *Non enim accepisti Spiritum servitutis iterum in timore, sed accepisti Spiritum adoptionis filiorum in quo clamamus Abba Pater.* Vbi opponit Spiritum timoris quo Iudæi Deo tanquam Domino serviebant, Spiritui amoris, quo filij ad Deum veluti Patrem clamant. Ille Testamento veteri; hic novo proprius est. Uterque tamen à Deo datus atque acceptus. Imo idem ipse Spiritus

In Annotat. in Job. c. 23.

Act. 8.

foisse significatur, qui propter diversos effectus utroque nomine nuncupatus sit: Spiritus servitutis seu timoris, quia timorem per Testamentum vetus, Spiritus amoris, quia amorem per novum operatur. Qua de re sanctus Augustinus eundem Apostoli tractans locum, quo dicit, *Non accepisti iterum Spiritum servitutis &c. Quid est, inquit, iterum? Quo modo terrente molestissimo pedagogo. Hoc est, eo modo quo quando per Moysis legem, velut per molestissimum pedagogum, Iudæi terrebantur: Quid est iterum? Sicut in monte Sina accepisti Spiritum servitutis. Dicit aliquis, Alius est Spiritus servitutis, Alius Spiritus libertatis. Si alius esset, non diceret Apostolus iterum. Idem ergo Spiritus, sed in tabulis lapideis, in timore; in tabulis cordis, in dilectione. Et in questionibus super Exodum: Proinde non arbitror alium quam eundem (Spiritum sanctum) significari, ubi dicit Apostolus, Non enim accepisti Spiritum servitutis iterum in timore, sed accepisti Spiritum adoptionis, in quo clamamus Abba Pater: quia eodem Spiritu Dei, id est, digito Dei, quo lex in tabulis lapideis conscripta est, timor incussus est eis; qui gratiam nondum intelligebant, ut de sua infirmitate atque peccatis per legem convincerentur, & lex illis servet pedes.*

Serm. 13. de verb. Apost. cap. 12.

22. 55. per Basili.

riti pedagogus, à quo perducerentur ad gratiam qua est in fide Iesu Christi. Quibus duobus locis aperte tradit Augustinus, eundem Spiritum servitutis in timore seu Spiritum timoris & Spiritum adoptionis seu amoris, ab effectu videlicet, quia utrumque operatus est. Sic enim dicitur Spiritus sanctus ab Apostolo, Spiritus fidei, itemque Spiritus timoris, Spiritus virtutis, & veritatis, & continentia. Et ab Isata, Spiritus sapientia & intellectus, Spiritus consilij & fortitudinis, Spiritus scientia & pietatis, & Spiritus timoris Domini. Et à Moyse Spiritus ira, juxta sanctum Augustinum: Non quia tot sunt Spiritus, inquit Augustinus, sed omnia hæc operatur unus atque idem Spiritus, dividens propria unicuique sicut vult. Itaque Spiritum timoris & adoptionis & amoris &c. Sanctus Augustinus appellatum censet ipsum Spiritum sanctum, quia ut amorem nunc, ita & timorem olim Iudæis operatus est, prout in eadem citata quaestione exterte docet. Vnde significatur propter diversas operationes & effectus Spiritum Dei dissimiliter appellari, cum sit unus atque idem ille dicitur, qui etiam Spiritus sanctus in unitate Trinitatis accipitur. Cujus pronuntiatum sui veritatem, ex illo Apostoli loco de Spiritu servitutis ac timoris ostendit.

Quamvis igitur fatendum sit, Deum in coramibus hominum timorem peccatorum futurarum operari, nullo tamen modo arbitrarium est, quod eum per illam veram Christi gratiam, propter quam infirmis hominibus largiendam crucifixus est, operatur. Nam ista gratia effectum profus oppositum in voluntate facit. Est enim inspiratio celestis delectationis, qua Deus incipit dulcescere quem timebat, quaque dulcescit perfusus animus, jam non torquere peccat, sed justitiæ dilectione operatur bonum. Vnde vera Christi gratia spiritalis dilectionis & charitatis est gratia, quæ charitatem intravit, timorem velut leivum eiecit, ut supra declaravimus. Vnde Augustinus peccatorum formidinem, & justitiæ dilectionem semper opponit. Operatur igitur Deus peccatorum timorem per aliam longe inferioris notæ gratiam, quæ postquam infixæ fuerit in animo iudicij divini sempiternæque peccatorum fides, fortassis gratiam peculiaris ejusdem, sive internæ, sive externæ providentiæ & operationis non excedit. Quod etiam recentioribus placuisse video. Nam Valquez

1. Cor. 4.
Rom. 8.

Id. quæst.
11. super
Euseb. p. 104.
10. 32.

1. Cor. 4.
Rom. 8.

Id. quæst.
11. super
Euseb. p. 104.
10. 32.

etiam nondum credunt, ita loquitur: *Adulter non fuisti, in illa tua vita præsertim plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumque discernens, nondum credens in illum, qui te nescientem regebat. Hoc tibi dicit Deus tuus: Regebam te mihi, servabam te mihi. Ut adulterium non committeres, suavor defuit, & ut hæc deessent ego feci. Locus & tempus defuit; & ut hæc deessent ego feci. Assuit suavor, non defuit locus, non defuit tempus, ut non consentiret ego terti. Agnosce ergo gratiam eius, cui debes & quod non admisisti. Ecce ut suavor peccati delit, ut locus ac tempus perpetrandi peccata non ardeat, ut illis blandientibus homo terreatur, gratiæ Dei sunt, in hominibus infidelibus, quanto magis in fidelibus? Sed nullo modo sunt illa occulta & proprie dicta Christi gratia, per quam inspirata iustitiæ charitate duritia cordis auferatur. Nam ista nemini datur, nisi cui fides datur, qua de re alibi jam latissime disseruimus. Sic etiam in Psalmum centesimum-secundum multa divinæ misericordiæ & vocationi tribuit, etsi nullem eorum efficiatur ista occulta gratia Dei: *Vocat undique ad correctionem, vocat undique ad penitentiam, vocat beneficiens creatura, vocat impetendo tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correctionis, vocat per misericordiam consolationis longanimis & multa misericordia.**

Timor igitur gehennæ Dei gratiæ & misericordiæ deputandus est multis modis. Primo quidem, quia non potest in homine nasci, nisi præcedat iudicij divini & sempiterni interitus fides, quæ cum perspicue Dei donum sit, sine dubio eatenus etiam timor iste futurarum peccatorum, quas sola fides apprehendit formidabiles, divinæ donationi deputandus est.

Secundo, quia Deus efficit ut homini jam futura credenti occurrat oportuno tempore & loco divini iudicij peccatorumque comminationo, prædicatio, recordatio, ex qua commovetur animus, peccatum quæ caret, ne in peccatis illas Dei severitate precipitetur. Sed quia multis accidit, ut gehennæ recordati nihil timeant, hinc

Tertio, timorem istum efficit, molliendo cor hominis, sive temporalium tribulationum immisione, sive carnalium deliciarum ablatione, quibus obduratur animus & ita afficitur presentibus, ut futura nec cogitet nec formidet. Nam opposito modo Pharaõ induratus fuit. Tangit hunc modum Augustinus quando dicit, id quod ante commemoravimus: *Ipsam timere quo caret futura penas, misericordiæ Dei deputat. Et cui misericordiæ Dei: Non enim sciret superventuras penas & tenebras mali, nisi Dominus molliet cor eius præsentibus tribulationibus, adversus illud quod indurat Deus cor Pharaonis. Hi vero modi omnes supposita fide externi sunt, nec ad ipsa interiora voluntatis, nisi objecti formidabilis propositione pertingunt. Quibus profecto*

Homil. 23.
cap. 6.

In Psal. 102

Annotat.
1. Cor. 4. 23.

profecto modis semper Augustinus poenarum timorem qui sub veteri lege in Iudaeis dominabatur Deo tribuit. Nempe quia foris in tabulis lapideis legem dedit, quarum comminationem gravissimarum poenarum comminatione sanxit. Timor enim ex illa ipsa lege foris auribus insonante & comminante nascebatur. De qua legis operatione timorem asserente, *Epistola* Augustinus: *Ibi populus accedere ad locum ubi lex dabatur, horrendo terrore prohibetur: hic autem in eos supervenit spiritus sanctus. Ibi in tabulis lapideis digitus Dei operatus est, hic in cordibus humanis. Ibi ergo lex extrinsecus posita est, qua iusti terrentur, hic intrinsecus data est, qua iustificarentur.* Et inferius, cum ex Apostolo docuisset legem in tabulis lapideis fuisse scriptam Deo: *Ecce, inquit, quemadmodum ostendit, quia illud contra hominem scribitur, ut eius formsecus terrificet: hoc in ipso homine ut eum intrinsecus iustificet.* Et iterum paulo post: *Cum adest vivificans spiritus, hoc ipsum minus scriptum facit diligi, quod foris scriptum lex faciebat timeri.* Et adhuc nonnullis interpositis: *Vnde significavit eos non formsecus terrentem legem formidaturos, sed intrinsecus habitantem ipsam legis iustitiam dilecturos.* Et multis interiectis: *Ex lege timeamus Deum; ex fide speramus in Deum, sed timentibus poenam absconditur gratia.* Et in Sermone sexto de verbis Apostoli: *Ibi plebs longe stabat, timor erat, amor non erat. Quod explicans tantum extrinsecus factum fuisse, partim terribili Dei praesentia, partim lege in lapidibus scripta: Plebem, inquit, longe stantem terrentem, & digito suo scribens in lapide, non in corde. Et in eodem capite paulo inferius: Si ergo scribatur lex Dei in corde tuo, non formidat, sed in te mulceat, tunc lex spiritus vitam Christo Iesu liberabit te a lege peccati & mortis.* Quibus testimonijs in Augustino frequenter occurrentibus perspicue docet timorem illum Dei, ex quo legem Iudaei servare conabantur, non aliter Deum in eorum animis effectisse, nisi legem terribilem, supplicia transgressoribus comminantem, tabulis lapideis inculpando, & extrinsecus promulgando. Ex quo efficitur ut etiam non semel timorem istum legi ipsi tribuat, quatenus ipsa sua promulgatione, minarumque cognitione terrebatur, ut quod iam statim dixit: *Ex lege timeamus Deum; ex fide speramus in Deum.* Et in libro de gratia Christi: *In iustitia Dei est qua nobis non ex lege fit, sed ex Deo; non qua illo imperante, cognoscendo timeatur, sed qua illo donante diligendo iuratur.* Et in libro de peccato originali: *Erant & legis tempore homines Dei non sub lege terrente, convincente, puniente: sed sub gratia delectante, sanante, liberante. Quam ob causam propria locutione saepius ab Augu-*

Lib. de Spir. & lit. c. 17.

Ibid.

Lib. de Spir. & lit. c. 19.

Ibid. c. 21.

Cap. 29.

Serm. 6. de verb. Apost. c. 6.

Lib. de grat. Christi. c. 8.

Lib. de pecc. orig. c. 25.

stino Timor legis vocatur, tanquam qui esset proprius effectus legis. prout lex opponitur gratiae Dei. Hanc itaque iustitiam Dei, non in praecipio legis quo TIMOR INCUTITUR, sed in adiutorio gratiae Christi AD QVAM SOLAM UTILITER LEGIS VELVT PEDAGOGI TIMOR DUCIT, constitutam esse qui intelligit, ipse intelligit quare sit Christianus. Et libro quarto ad Bonitacium: *Ad quam Dei gratiam lex de pravicatione terrendo, tanquam Pedagogus perducit, ut sic conferatur homini, quod conferre ipsa non potuit.* Et ibidem inferius: *Qua lex terrendo ducit ad fidem, id est gratiam, ideo quippe lex iram operatur, ut terreo atque converso ad iustitiam legis impendam Dei misericordiam gratia largiatur per Iesum Christum Dominum nostrum, qui est Dei sapientia, de qua scriptum est: Legem & misericordiam in lingua portat, legem QVA TERREAT, misericordiam qua subveniat.* Ex quibus Augustini testimonijs & alijs que produci possent, perspicue patet, timorem legis non modo non esse effectum gratiae, sed potius distingui contra gratiam, & propterea cordibus adhuc terrenis incuti ut ad gratiam perducantur.

Lib. de nat. & grat. c. 1.

Lib. 4. ad Bonif. c. 4.

Lib. 4. ad Bonif. c. 6.

Hinc etiam fit, ut Augustino, quisquis ex divinae legis poenas comminantis timore praecipua iustitia facit, non ex gratia Dei, sed ex proprijs viribus ea implere velle conestet. Nempe quia quamvis & lex & poenarum comminatio sit ex Deo, non aliter tamen ista juvant nisi cognitionem asserendo, qua percepta, si timore percillatur, propriae voluntatis viribus facit quicquid facit. *Ut acciperet homo, inquit Augustinus, praecipua superbe de suis viribus confidens, in quibus deficiens & saltem etiam pravicator liberatorem Salvatoremque reperiret: atque ita cum TIMOR LEGIS humilem factum, tanquam Pedagogus ad fidem gratiamque perduceret.* Et in libro primo quaestione prima ad Simplicianum: *Vtilitatis vocatur lex quando natiatur & terret & vindicat. Itaque idem praecipuum TIMENTIBUS lex est, amanti gratia est. Unde est illud in Evangelio, Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Iesum Christum facta est. Eadem quippe lex, qua per Moysen data est ut FORMIDARETUR, gratia & veritas per Iesum Christum facta est, ut impleatur.* Itaque statim adiecit talem legem qua lecta formidatur non amatur, nihil esse omnino nisi solam litteram sine gratia: *Lex enim quid aliud quam sola littera est qui eam legere noverunt, & implere non possunt? Non enim ignoratur ab eis, quibus conscripta est; sed quoniam in tantum nota est, in quantum scripta legitur, non in quantum dilecta perficitur, nihil est aliud talibus nisi littera, non est adiutrix legentium, sed testis peccantium.*

Lib. de perf. iudic. 13.

Lib. 1. q. 1. ad Simplic.

Ibid.

CAPVT